

УДК 343.98
DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-234-239



Микола ЄФІМОВ[©]
доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

НАУКОВА ПОЛЕМІКА СТОСОВНО ГЕНЕЗИ РОЗУМІННЯ МОРАЛЬНОСТІ ЯК НАУКОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Досліджено генезу розуміння моральності як наукової категорії. Розвиток суспільства зумовлює відповідні зміни як в правовій площині (ухвалення та скасування нормативно-правових актів), так і в розумінні моральних норм. Відмінність права і моралі впливає з їх спорідненості, адже вказані явища паралельно розвиваються в кожному суспільстві. Хоча не завжди є можливість точно сказати, що було раніше: норми моралі чи відповідні норми права. Доктринальний підхід розуміння єдності моралі та права варто підтримувати в усіх галузях права, а в нормах кримінального права особливо, навіть більше, важливо закріплювати на законодавчому рівні. Подальші реформи кримінального права потребують узгодження його доктрини з принципами гуманізму та справедливості, посилення інститутів захисту честі та гідності особи. Моральність визначена як усталений порядок відносин у суспільстві, зумовлений дотриманням етичних норм і правил поведінки, що сформувалися у соціумі на базі традиційних духовних і культурних цінностей для регулювання міжособистісного спілкування осіб з метою забезпечення цілісності особистих і колективних інтересів, які охороняються відповідним законодавством.

Ключові слова: моральність, право, кримінальне правопорушення, розслідування, спілкування, слідча (розшукова) дія.

Постановка проблеми. Кримінальні правопорушення проти моральності є досить небезпечними протиправними проявами в розрізі їх негативного впливу на соціум. Адже кожне вказане діяння порушує не лише норми Кримінального кодексу України, але й норми моралі. Зі свого боку, вказане завдає шкоду як окремим громадянам, щодо яких вони були вчинені, так і суспільству загалом. З огляду на зазначене виникає необхідність зрозуміти, а що ж таке моральність? Актуальність обраної тематики впливає з сучасних тенденцій: розвиток гендерної політики; проблеми толерантності у суспільстві. Тому комплексне дослідження вказаного терміна, генези його розуміння, сподіваємось, дасть важливе підґрунтя для подальшого вивчення розслідування окремих кримінальних правопорушень, вчинених у цій сфері, а також дотичних тематик.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Упродовж минулих десятиліть у розробку моральності як наукової категорії, а також опрацювання прийомів та методів розслідування кримінальних правопорушень проти моральності значний внесок зробили вчені, як-от: О. Александренко, Р. Арсланбекова, В. Бахін, Р. Белкін, Є. Буждиганчук, В. Демідова, А. Довгань, О. Дробницький, В. Галаган, Ю. Грошевий, В. Єрмолович, Є. Іщенко, Д. Кирюха, О. Колесниченко, В. Корж, С. Кулик, М. Куратченко, А. Лазарева, В. Лазарєв, А. Ландіна, К. Латиш, В. Малярова, В. Мосяженко, К. Назаренко, В. Образцов, Р. Осокін, Д. Паляничко, М. Салтєвський, Р. Степанюк, В. Тертишник, П. Цимбал, К. Чаплинський, В. Шепітько, Ю. Юшкевич, М. Яблоков та ін. Водночас наше дослідження є першим комплексним підходом до визначення генези розвитку моральності як наукової категорії в розрізі комплексної методики розслідування кримінальних правопорушень визначеної категорії.

Метою статті є дослідження генези розуміння моральності як наукової категорії.

Виклад основного матеріалу. Моральність – що це? Сукупність сучасних загальноприйнятих норм поведінки чи усталена десятиліттями система інституцій функціонування суспільства? Велика кількість вчених ставила собі це питання. І відповіді були найрізноманітніші. Крім того, поставали питання співвідношення різноманітних понять, зокрема: мораль і моральність; моральність і право; мораль і

право [7, с. 12].

У цьому розрізі цікавою є позиція Ю. Юшкевича, який наголошує на тому, що підхід, згідно з яким поняття моралі та моральності не є синонімами, а також надання терміну «моральність» значення втілення моралі, моральних цінностей, моральних норм у життя є досить ґрунтовним, оскільки методологічно пояснює перетворення моральної свідомості (через моральне виховання, освіту та навчання) в моральну поведінку, духовності – у практику. Автор визначає мораль як одну з найдавніших форм суспільної свідомості, систему поглядів і уявлень, що виникає та розвивається на основі потреби суспільства регулювати поведінку людей у різних сферах їхнього життя за допомогою норм, заборон і вимог. При цьому моральність Ю. Юшкевич розглядає як характеристику особливого виду практичної діяльності та відносин людей, що мотивуються моральними переконаннями, цінностями, ідеалами, нормами та принципами [16, с. 155]. З цим твердженням ми погоджуємося, оскільки мотивація моральними переконаннями та цінностями зумовлює більш ефективну діяльність членів соціуму.

Доречною також вважаємо думку С. Сливки, який вказував, що середовище права визначається сукупністю факторів та умов, які надають йому ознак соціальної реальності. Автор акцентував на тому, що у цьому сенсі сутність права, зміст його норм стають сприйнятнішими й зрозумілішими, якщо розглядати його ставлення до моралі (моральності) як спорідненого явища, в якому акумульовано і систематизовано цілісне уявлення про соціальне життя, буття індивіда, спільноти тощо. Осмислення права у його взаємозв'язку з мораллю – одна з найдавніших традицій історії суспільної думки [6, с. 4]. Дійсно, відмінність права і моралі впливає з їх спорідненості, адже вказані явища паралельно розвиваються в кожному суспільстві. Хоча не завжди є можливість точно сказати, що було раніше: норми моралі чи відповідні норми права.

Зі свого боку, А. Ландіна акцентує на тому, що моральність виділяється вченими із складного переплетіння суспільних і життєвих явищ не лише як науково даний об'єкт, а через призму історичного досвіду багатьох поколінь, як насамперед культурно усвідомлений предмет. Для того, щоб знайти правильне визначення як моралі, так і моральності в юридичному значенні, необхідно враховувати особливості розуміння вказаних понять не лише з філософсько-наукового погляду, а і в тому значенні, яке вкладається в них масово-практичною свідомістю (тобто те, як мораль і моральність розуміється всіма людьми), а також соціологічними та гуманітарними науками (педагогіка, історія, літературна критика тощо). У будь-якому разі, зазначає авторка, філософ або вчений-юрист підсвідомо бере до уваги і ті значення термінів «мораль» і «моральність», які широко вживаються у процесі повсякденного спілкування між людьми, у вигляді саме вихідних понять, коли починає будувати своє наукове обґрунтування доцільності того чи іншого визначення цих понять [10, с. 22]. А вже у Великому тлумачному словнику сучасної української мови визначається таке: «мораль – система норм і принципів поведінки людей у ставленні один до одного та до суспільства, а право – система встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил (норм) поведінки, що виражають волю панівного класу або всього народу» [2, с. 690].

Крім того, треба наголосити на тому, що актуальність цієї проблематики впливає з низки факторів. Зокрема, В. Малярова наголошує на тому, що наразі є підстави вести мову про феномен звикання до злочинності, маргіналізацію великої частини населення України. Окремою проблемою постає відсутність належного контролю з боку держави та громадськості за інформаційним простором, у якому дедалі частіше знаходить своє поширення продукція, що пропагує культ насильства та жорстокості, расової нетерпимості, порнографія. Авторка зазначає, що подальше розбещення потреб і падіння моральності призвело до збільшення попиту на відповідну продукцію кримінального походження: порнографію (у тому числі дитячу), проституцію; виникли нові форми рабства, знаходить своє подальше поширення транснаціональна й організована злочинність, отримуючи надприбутки від деградації духовної сфери життєдіяльності українського суспільства, та врешті-решт втрати національної ідентичності та високоморальної самобутності [11, с. 223]. Тобто виникає певний дисонанс та нерозуміння: чи можливо забезпечити нормальне функціонування суспільства, дозволяючи його членам все більше та більше?

Стосовно важливості розуміння досліджуваної категорії, то доречною вважаємо думку Ю. Грошевого, який вказує на те, що рівень суспільних вимог і очікувань від

діяльності судів у здійсненні правосуддя незрівнянно вищій, ніж від роботи будь-якого іншого державного органу [4, с. 12]. І дійсно, судді повинні не просто виносити певні рішення щодо порушення відповідних моральних норм, а бути, крім того, прикладом моральних цінностей.

Окрема група авторів (А. Лазарева, Ю. Юшкевич) наголошує на тому, що «Нормальне функціонування моралі в суспільстві можливо лише за умови інтеріоризації морально-етичних цінностей, тобто прийняття їх як своїх, власних кожним представником певного соціуму, що, внаслідок названих вище протиріч, також викликає певну суспільну дисгармонію. Моральність являє собою сукупність внутрішніх цінностей, що визначають дії та прагнення людини, образ її мислення. Вони виступають комплексом життєвих орієнтирів, так би мовити, навігацією окремої особистості в суспільному бутті. Розробка концептуального базису для вивчення морально-етичних цінностей у сучасному науковому дискурсі поки що не вирішує повною мірою проблему їх реалізації на суспільному та індивідуальному рівнях в умовах їх переоцінки на етапі становлення громадянського суспільства в сучасній Україні» [9, с. 4–5]. Знову бачимо думку стосовно проблеми поєднання сучасних світових тенденцій (гендерна рівність, всеосяжна толерантність) з об'єктивною дійсністю в нашій державі.

Стосовно визначення зазначених понять зазначимо, наприклад, О. Дробницький зауважує, що громадська моральність – це всеосяжна категорія, яку утворює система соціальних норм (принципів, поглядів, уявлень), які виникають як безпосереднє відображення умов суспільного життя у свідомості людей у вигляді певних категорій, що регулюють міжособистісне спілкування та поведінку людей з метою забезпечення єдності особистих і колективних інтересів [5, с. 34].

В. Бачинін наводить такі формулювання: «Моральність – це система нормативних приписів, що стоять на сторожі таких універсальних цінностей буття, як життя, свобода і гідність кожної людини, незалежно від її приналежності до будь-якої із спільнот або положення в середині системи соціальної ієрархії»; «Мораль – комплекс норм і цінностей, що дозволяють усвідомлювати себе передусім представником і виразником інтересів визначених соціальних спільнот – країн, націй, державних утворень, класів, станів, партій» [1, с. 281–282].

Р. Осокін, здійснивши комплексне міждисциплінарне дослідження моральності як явища, що вивчається філософією, етикою та юриспруденцією, докладно розглянув дискусійність розуміння моралі та моральності, а також їх співвідношення в доктринальних поглядах дорадянських, радянських і сучасних вчених. Під час виконаного дослідження автор сформулював критерії розмежування базових етико-правових категорій: мораль, моральність і суспільна мораль, а також проаналізував специфіку генезису, а також сучасного стану уявлень про природу та зміст суспільної моральності у вітчизняній гуманітарній науці в хронологічних межах з ХІХ по ХХІ сторіччя. За підсумками дослідження Р. Осокін сформулював авторське визначення моральності як етико-правової категорії, виявив і показав особливості механізму формування та розвитку суспільної моралі, розкрив її змістовні аспекти, а також виокремив ознаки цього явища [12, с. 22].

Зі свого боку, В. Гончаренко висловлює думку стосовно залучення філософської категорії гуманізму до визначення міри справедливості правосуддя, оскільки це визнання цінності людини як особистості, її права на вільний розвиток і вияв своїх здібностей, утвердження блага людини як критерію оцінювання суспільних відносин. Автор вказує, що правосуддя в цьому сенсі має розглядатись в інтересах людини, яка як особистість і першооснова суспільства має в ньому найвищу соціальну цінність і здійснює свою діяльність у межах моралі та права, які вона стихійно чи цілеспрямовано сама створює. Це дає всі підстави стверджувати, що влада будь-якого рівня, яка нехтує правами та свободами людини, діє аморально, поступово втрачає свою легітимність разом з актами, які вона ухвалює [3, с. 34].

В. Тертишник у своєму підручнику, в якому від видання до видання акцентовано розміщує цілий розділ з назвою «Моральні засади кримінального процесу», зазначає: «Мораль – це інститут суспільної свідомості, який виконує функцію регулювання поведінки людей; основні правила людського співжиття, що базуються на силі переконання, совісті, традиціях та існують у вигляді принципів, понять, уявлень і суджень людей про добро, зло, честь, гідність, благородність, справедливість» [15, с. 30]. Автор також вказує, що у наш час правосуддя має будуватись на світовій культурі

духовного багатства, свободи та вироблених людською цивілізацією моральних засадах суспільного життя, уявленнях людства про істину, добро та справедливість. Важливо, щоб найголовніші моральні принципи знайшли втілення в загально-юридичних і галузевих принципах права [14, с. 32].

Такий доктринальний підхід розуміння єдності моралі та права варто підтримувати в усіх галузях права, а в нормах кримінального права особливо, навіть більше, важливо закріплювати на законодавчому рівні. Подальші реформи кримінального права потребують узгодження його доктрини з принципами гуманізму та справедливості, посилення інститутів захисту честі та гідності особи.

Законодавець в Україні також запропонував власне визначення однієї з досліджуваних категорій, сформулювавши так: суспільна мораль – система етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві на основі традиційних духовних і культурних цінностей, уявлень про добро, честь, гідність, громадський обов'язок, совість, справедливість [13].

Досить доречною вважаємо також думку С. Кулика, який стверджує, що суспільні відносини, які складають зміст моральності, досить часто стають об'єктом посягання з боку окремих осіб і їх груп, протиправну поведінку яких можна поділити на такі види: аморальний вчинок, дисциплінарний проступок, адміністративне правопорушення та злочин [8, с. 27]. Як бачимо, автор поділив протиправні діяння, спрямовані на порушення норм моралі, на окремі категорії.

Найбільш близьким до нашого розуміння у сфері кримінального права вважаємо визначення А. Ландіної, яка формулює моральність як об'єкт злочинного посягання на порядок відносин між людьми, що існує в суспільстві за умови дотримання норм моралі, який охороняється кримінальним законодавством [10, с. 34–35]. В цьому твердженні моральність визначається як об'єкт злочинного посягання на відповідні суспільні норми, що, в розрізі дослідження авторки є зрозумілим. Водночас ми вважаємо доречним характеризувати досліджувану категорію як усталений порядок відносин у суспільстві.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що розвиток суспільства зумовлює відповідні зміни як в правовій площині (ухвалення та скасування нормативно-правових актів), так і в розумінні моральних норм. Дійсно, відмінність права і моралі впливає з їх спорідненості, адже вказані явища паралельно розвиваються в кожному суспільстві. Хоча не завжди є можливість точно сказати, що було раніше: норми моралі чи відповідні норми права. З огляду на виконане дослідження різноманітних наукових поглядів з визначеної проблематики, ми вважаємо за доцільне сформулювати моральність як усталений порядок відносин у суспільстві, зумовлений дотриманням етичних норм і правил поведінки, що сформувалися у соціумі на базі традиційних духовних і культурних цінностей для регулювання міжособистісного спілкування осіб з метою забезпечення цілісності особистих і колективних інтересів, які охороняються відповідним законодавством.

Список використаних джерел

1. Бачинин В. М. Философия права : конспект лекций. Харьков : Консум, 2002. 367 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укл. і гол. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
3. Гончаренко В. Г. Принцип науковості як методологія юридичного нормотворення. *Вісник Академії адвокатури України*. Київ : ВЦ ААУ, 2005. Вип. 3 (4). С. 31–37.
4. Грошевой Ю. М. Моральность правосудия. *Етичні та правові проблеми забезпечення незалежності суддів*. Харків; Київ : ЦНТ «Гопак», 2006. С. 9–18.
5. Дробницький О. Г. Понятіе морали. М. : Наука, 1974. 388 с.
6. Євхутич І. М. Мораль і право в системі соціальних уявлень та їх місце й роль у діяльності Національної поліції України : монографія. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 212 с.
7. Єфімов М. М. Методика розслідування кримінальних правопорушень проти моральності: наукові та праксеологічні основи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 392 с.
8. Кулик С. Г. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2016. 266 с.
9. Лазарева А. О., Юшкевич Ю. С. Морально-етичні цінності громадянського суспільства : монографія / наук. ред. Є. Р. Борінштейн. Одеса, 2016. 260 с.
10. Ландіна А. В. Кримінально-правова охорона моральності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ, 2005. 227 с.
11. Малярова В. О. Визначення злочинів проти моральності у сфері статевих стосунків через призму сучасного міжнародного законодавства. *Ученые записки Таврического*

12. Осокин Р. Б. Теоретико-правовые основы уголовной ответственности за преступления против общественной нравственности : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Московский университет Министерства внутренних дел Российской Федерации. Москва, 2014. 47 с.

13. Про захист суспільної моралі : Закон України від 2004 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text>.

14. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина : підручник. 8-ме вид., допов. і перероб. Київ : Алерта, 2020. 452 с.

15. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України : підручник. 4-те вид., допов. і перероб. Київ : А. С. К., 2003. 1120 с.

16. Юшкевич Ю. С. Теоретико-методологічні засади дослідження морально-етичних цінностей. *Наукове пізнання: методологія та технологія*. 2012. № 2 (29). С. 152–157.

Надійшла до редакції 28.02.2022

References

1. Bachinin V. M. (2002) *Filosofiya prava [Philosophy of law] : konspekt lektsiy*. Kharkiv : Konsum, 367 p. [in Russ.].

2. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language] / ukl. i hol. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin: Perun, 2005. 1728 p. [in Ukr.].

3. Honcharenko, V. H. (2005) *Pryntsyp naukovosti yak metodolohiia yurydychnoho normotvorennia [The principle of scientificity as a methodology of legal rule-making]*. *Visnyk Akademii advokatury Ukrainy*. Kyiv: VTs AAU, Vyp. 3 (4), pp. 31–37. [in Ukr.].

4. Groshevoy, Yu. M. (2006) *Moralnost pravosudiya [Morality of justice]*. *Etychni ta pravovi problemy zabezpechennia nezalezhnosti suddiv*. Kharkiv ; Kyiv : TsNT «Hopak», pp. 9–18. [in Russ.].

5. Drobnitskiy. O. G. (1974) *Ponyatiye morali [The concept of morality]*. M. : Nauka, 388 p. [in Russ.].

6. Yevkhutyh, I. M. (2017) *Moral i pravo v systemi sotsialnykh uiavien ta yikh mistse y rol u diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Morality and law in the system of social ideas and their place and role in the activities of the National Police of Ukraine]*: monohrafiia. Lviv : LvDUVS, 212 p. [in Ukr.].

7. Yefimov, M. M. (2020) *Metodyka rozsliduvannia kryminalnykh pravoporushen proty moralnosti: naukovi ta prakseolohichni osnovy [Methods of investigation of criminal offenses against morality: scientific and praxeological bases]* : monohrafiia. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 392 p. [in Ukr.].

8. Kulyk, S. H. (2016) *Kryminolohichna kharakterystyka ta zapobihannia zlochynam proty moralnosti [Criminological characteristics and prevention of crimes against morality]* : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Klasychnyi pryvatnyi universytet. Zaporizhzhia, 266 p. [in Ukr.].

9. Lazareva, A. O., Yushkevych, Yu. S. (2016) *Moralno-etychni tsinnosti hromadianskoho suspilstva [Moral and ethical values of civil society]* : monohrafiia / nauk. red. Ye. R. Borinshstein. Odesa., 260 p. [in Ukr.].

10. Landina, A. V. (2005) *Kryminalno-pravova okhorona moralnosti v Ukraini [Criminal legal protection of morality in Ukraine]* : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho. Kyiv, 227 p. [in Ukr.].

11. Maliarova, V. O. (2013) *Vyznachennia zlochyniv proty moralnosti u sferi statevykh stosunkiv cherez pryzmu suchasnoho mizhnarodnoho zakonodavstva [Definition of crimes against morality in the field of sexual relations through the prism of modern international law]*. *Uchenyye zapisky Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V. I. Vernadskogo. Seria «Yurydicheskiye nauki»*. № 2-1 (Part 2). Vol. 26 (65), pp. 222–228. [in Ukr.].

12. Osokin, R. B. () *Teoretiko-pravovyye osnovy ugovnoy otvetstvennosti za prestupleniya protiv obschestvennoy нравstvennosti [Theoretical and legal foundations of criminal liability for crimes against public morality]*: avtoref. ... d-ra yurid. nauk : 12.00.08. Moskovskiy universitet Ministerstva vnutrennih del Rossiyskoy Federatsii. Moscow, 2014. 47 p. [in Russ.].

13. *Pro zakhyst suspilnoi morali [On the protection of public morality]* : Zakon Ukrainy vid 2004 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1296-15#Text>. [in Ukr.].

14. Tertyshnyk, V. M. (2020) *Kryminalnyi protses Ukrainy. Zahalna chastyna [Criminal proceedings of Ukraine. The general part]*: pidruchnyk. 8-me vyd., dopov. i pererob. Kyiv : Alerta, 452 p. [in Ukr.].

15. Tertyshnyk, V. M. (2003) *Kryminalno-protsesualne pravo Ukrainy [Criminal Procedure Law of Ukraine]* : pidruchnyk. 4-te vyd., dopov. i pererob. Kyiv : A. S. K., 1120 p. [in Ukr.].

16. Yushkevych, Yu. S. (2012) *Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia moralno-etychnykh tsinnosti [Theoretical and methodological principles of research of moral and ethical values]*. *Naukove piznannya: metodolohiya ta tekhnolohiya*. № 2 (29), pp. 152–157. [in Ukr.].

ABSTRACT

Mykola Yefimov. Scientific controversies regarding the genesis of understanding morality as a scientific category. The genesis of understanding morality as a scientific category is studied. Criminal offenses against morality are quite dangerous illegal manifestations in terms of their negative impact on society. After all, each of these acts violates not only the norms of the Criminal Code of

Ukraine, but also the norms of morality. In turn, this causes harm both to individual citizens against whom they were committed and to society as a whole.

It is noted that the development of society causes appropriate changes both in the legal field (adoption and repeal of regulations) and in the understanding of moral norms. The difference between law and morality stems from their kinship, because these phenomena are developing in parallel in every society. Although it is not always possible to say exactly what happened before: the rules of morality or the relevant rules of law.

It is indicated that morality is a set of internal values that determine the actions and aspirations of man, his way of thinking. They are a set of life landmarks, so to speak, the navigation of the individual in social life. The development of a conceptual basis for the study of moral and ethical values in modern scientific discourse does not fully solve the problem of their implementation at the social and individual levels in terms of their reassessment at the stage of civil society in modern Ukraine. That is, there is a problem of combining modern world trends (gender equality, comprehensive tolerance) with the objective reality in our country.

It has noted that the doctrinal approach to understanding the unity of morality and law should be supported in all areas of law, and in the rules of criminal law, especially, moreover, it is important to enshrine at the legislative level. Further reforms of criminal law require harmonization of its doctrine with the principles of humanism and justice, strengthening the institutions of protection of honor and dignity.

The concept of morality as an established order of relations in society, due to ethical norms and rules of conduct formed in society on the basis of traditional spiritual and cultural values to regulate interpersonal communication of individuals to ensure the integrity of personal and collective interests protected by law.

Keywords: *morality, law, criminal offense, investigation, communication, investigative (search) action.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-1-239-244



Віктор ПЛЕТЕНЕЦЬ[©]

доктор юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ПОДОЛАННІ ПРОТИДІЇ ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННЮ

У статті наголошено, що труднощі з організацією розслідування та подолання тиску з боку зацікавлених осіб, здебільшого, є результатом недостатньої кількості наявної в уповноважених осіб інформації. Це впливає на можливість ухвалення організаційних і тактичних рішень як у визначенні напрямів розслідування, так і ухваленні заходів з подолання протидії. У висновках акцентовано, що отримання інформації має характеризуватися оперативністю, а її застосування – виваженістю та своєчасністю, від чого залежить результативність діяльності та встановлення всіх обставин кримінального провадження.

Ключові слова: *інформаційне забезпечення, інформація, досудове розслідування, провадження, подолання протидії.*

Постановка проблеми. Якість розслідування кримінальних правопорушень загалом та тих, за якими наявна протидія зокрема, залежить від своєчасно отриманих відомостей, на яких ґрунтується пізнавальна діяльність уповноваженої особи, та ухвалення на їх підставі оптимальних рішень. Статистичні дані офісу Генерального прокурора України [1] демонструють, що у кримінальних провадженнях (приблизно 60 %) правоохоронцями достатньої кількості інформації зібрано не було, що ускладнило (унеможливило) оголошення підозри за вчинені протиправні діяння. Своєчасно не притягнуті до відповідальності правопорушники вчиняють більш тяжкі та зухвалі кримінальні правопорушення. Варто зазначити, що в умовах протидії досудовому

© В. Плетенець, 2022

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3619-8624>

viktor_plet@i.ua